

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ

*Паніж Ю.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Одним із шляхів побудови ефективної регіональної економіки є формування в системі національної та регіональної політики самостійного і пріоритетного напрямку – кластеризації.

У світовій практиці, орієнтованій на новітні форми стимулювання ринкового господарства та стрімкий розвиток процесів глобалізації, пріоритет належить такій сформованій за цією формою територіальній організації економіки регіону, як кластери [2].

Отже, світовий досвід підтверджує, що саме процеси кластеризації забезпечують системність і оптимальність розвитку певних територій за рахунок складних процесів кооперації, спеціалізації та консолідації бізнес-діяльності. У результаті формується можливість досягнень реального ефекту у вигляді комплексного розвитку регіонів і визнання превалювання соціальної сфери. Економіка є локомотивом цього суспільного прогресу. Для ринкової економіки політика кластеризації є унікальним механізмом забезпечення саморозвитку на основі повної реалізації всіх законів ринку та інституціоналізації стандартів культури інформаційного суспільства.

У теорії та практиці регіонального розвитку кластерна політика становить систему державних, регіональних, галузевих та громадських заходів, інструментів і механізмів підтримки кластерів і кластерних ініціатив, орієнтованих на системне підвищення конкурентоспроможності територій [1].

Проблеми кластероутворення та реалізації регіональних конкурентних переваг, як правило, розглядається на рівні регіонів, але з урахуванням галузевої взаємодії. Засновник теорії кластерів М. Портер, визначаючи кластер, підкреслює такі його ключові властивості як обов'язкові елементи: географічна локалізація, наявність взаємозв'язку між підприємствами (кооперація), технологічна галузева спеціалізація [6].

Вивчаючи і систематизуючи праці таких вчених, як Е. Фезер, М. Енрайт, С. Розенфельд, М. Войнаренко, В. Дорофійенко, В. Захарченко, О. Фінагіна, слід виділити ті ключові характеристики, які притаманні сучасним кластерам і в цілому самому процесу кластеризації:

забезпечення синергетичного ефекту в рамках спільних програм і проектів, що реалізуються;

формування ресурсу внутрішньокластерної довіри і нових форм професійної культури;

стимулювання інноваційного розвитку регіону;

нові можливості для розвитку галузі – інвестиційні, інфраструктурні, інноваційні, іміджеві та ін.;

формування нових управлінських технологій у системі взаємодій ринкового середовища;

формування середньо- і довгострокових виробничих альянсів;

внутрішньокластерна конкуренція і кооперація;

єдність інформаційного простору;

нові форми кооперації та комунікацій учасників кооперації тощо [3, 4, 7, 8].

Проведений аналіз показав, що в науковій літературі одержують відображення декілька ключових моментів і характерних рис поняття «кластер». По-перше, це чітка територіальна локалізація підприємств і ресурсної бази. По-друге, володіння ними або наявність потенційних конкурентних переваг, які реалізуються саме в рамках кластерної моделі економіки. По-третє, чітка ринкова орієнтація і прив'язка до галузевих і міжгалузевих ринків, забезпечення їх ефективного зростання та вдосконалення в регіоні, у національній економіці та на світових ринках.

Особливості і характерні риси сучасного розвитку національного господарства України та її регіонального устрою припускають безперервне посилення дії ринкових механізмів і наростання процесу конкурентного впливу з боку світового ринку. У теорії економіки велику затребуваність мають концепції, теоретико-методологічні положення, моделі, які обґрунтовують й адаптують знання про реалізацію ефективних форм територіальної організації господарської та громадської діяльності, забезпечують формування і використання конкурентного потенціалу регіону [5].

Отже, до найбільш затребуваних учень належать теорія і методологія кластеризації як новий напрям у системі знань регіонального розвитку, що реально забезпечує можливості підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу території на основі широкомасштабної спеціалізації та кооперації.

Таким чином, процес кластероутворення як форма територіальної організації економіки відіграє ключову роль і є пріоритетом у формуванні сприятливих умов бачення бізнесу, підтримки та ефективного розвитку регіональних ринків, забезпечує нові підходи до практичних дій господарюючих суб'єктів у формуванні конкурентоспроможності і реальної оцінки зовнішнього середовища.

Список літератури:

1. Вольфганг П. Кластерна модель регіонального розвитку / П. Вольфганг // Перспективні дослідження. – 1999. – № 2. – С. 33–39.

2. Горшнева О.В. Кластеры: сущность, виды, принципы организации и создания в регионах / О.В. Горшнева // Экономический вестник Ростовского гос. университета. - 2006. - №4 - Ч.2. – С.27-31.

3. Дорофиев В.В. Рынок инноваций: учеб. пособ. / В.В. Дорофиев, С.В. Калинович, Я.И. Жеребьев. - Макеевка: ДоиПЛСЛ, 2006. — 360 с.

4. Захарченко В.И. Кластерная форма территориально-производственной организации / В.И. Захарченко, В.Н. Осипов // Экономические кластеры как новая форма организации производства в регионе. - Одесса: Фаворит - Печатный дом, 2010. – Ч.1. – 122 с.
5. Менеджмент регіонального розвитку: монографія / За ред. О.В. Васильєва, К.А. Фісуна // Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 375 с.
6. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с.
7. Фінагіна О.В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: монографія / О.В. Фінагіна // НАН України, Ін-т економіко-прав. досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 228 с.
8. Mintzberg H. Strategy in Three Models / H. Mintzberg // California Management Review. 1984. – P.236-242.

КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ РОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

*Бондаренко Г.В., асистент кафедри «Державних та місцевих фінансів»,
Академія муніципального управління, м. Київ, Україна*

Економічна безпека регіону є важливим фактором розвитку економіки в сучасних умовах. Економічна безпека кожного регіону України забезпечує сталий безперервний економічний розвиток національної економіки в цілому. Світовий досвід показує, що кластерна політика є важливим фактором підвищення конкурентоспроможності регіону, шляхом підвищення прибутковості, тим самим збільшенням податкових надходжень до бюджетів, збільшенням робочих місць, високим рівнем інноваційності та інформатизації, підвищенням експорту, залучення інвестицій та великою підтримкою малого бізнесу, тому досить актуальним питанням на сьогодні є дослідження можливості впливу кластерної політики на економічну безпеку регіону.

Економічна безпека регіону – це здатність регіональної економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення, тобто стійкого економічного зростання, максимально забезпечувати прийнятні умови життя та розвитку особистості для більшості населення. Економічна безпека на регіональному рівні – це також спроможність економіки протистояти дестабілізуючій дії внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних чинників, а також не створювати загрози для інших елементів регіону та зовнішнього середовища. Економічна безпека регіону – це діапазон рівнів економічних і соціальних показників, у межах яких регіон протягом довготривалого періоду розвивається стійко [1].

На стан економічної безпеки регіону впливають багато факторів із різнополярним вектором дії, тобто вони перешкоджають або сприяють забезпеченню